

“Wat waren we blij met onze tweede dochter. Een mooi tevreden meisje dat at als een bootwerker. Totdat ze twee weken oud was en plotseling ziek werd. Van een tevreden baby veranderde ze in een ziek kindje dat niet wilde eten, niet aangeraakt wilde worden, er grauw uitzag en hoge koorts had. Een buikgriepje, dacht de dienstdoende dokter die 's avonds langs was geweest.

Na een slapeloze nacht voor de baby en ons, kwam de dokter weer kijken. Eerder dan hij had gezegd, omdat hij het toch niet helemaal vertrouwde. Binnen drie kwartier lag onze dochter in het ziekenhuis.

De angstige momenten die we beleefd hebben in het ziekenhuis, staan mij nog bij als de dag van gisteren. En wat weet ik nu goed wat er met moeder- en/of vader gevoel bedoeld wordt! Een moeilijk uit te leggen gevoel dat ik voor de ziekte van mijn eigen dochter eigenlijk vooral toedichtte aan overbezorgde moeders (en vaders).”

INLEIDING

Iedereen kent de koppen in de krant wel: “kind overleden aan meningitis of nekkramp”. Meestal gaat het om kinderen vanaf ongeveer 3 maanden oud die getroffen zijn door de meningokok.

Maar er zijn veel meer bacteriën en virussen die meningitis (hersenvliesontsteking) en sepsis (bloedvergiftiging) kunnen veroorzaken.

Sommigen daarvan treffen vooral zeer jonge baby's: neonaten. Er wordt dan gesproken van neonatale meningitis en/of sepsis.

Deze informatie geeft korte uitleg over beide ziektebeelden.

WAT IS NEONATALE MENINGITIS

Neonatale meningitis is hersenvliesontsteking (een ontsteking van de vliezen die de hersenen en het ruggenmerg omvatten) bij neonaten.

WAT IS NEONATALE SEPSIS

Neonatale sepsis is bloedvergiftiging (een infectie in de bloedbaan) bij neonaten.

Beide ziektebeelden kunnen samen of alleenstaand voorkomen.

WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN NEONATALE EN “GEWONE” MENINGITIS EN SEPSIS

Het infectieverloop van neonatale meningitis en sepsis is hetzelfde als van meningitis en sepsis bij oudere baby's, kinderen en volwassenen.

De symptomen en ziekteverwekkers kunnen echter sterk verschillen.

WIE KRIJGT NEONATALE MENINGITIS/SEPSIS

Neonatale meningitis/sepsis komt voor bij jonge baby's tot ± 3 maanden.

Neonaten zijn baby's jonger dan 28 dagen. Formeel gezien is de term neonatale meningitis dus niet correct, omdat baby's ouder dan 28 dagen geen neonaat zijn.

ZIEKTEVERWEKKERS

Neonatale meningitis en sepsis worden veroorzaakt door diverse virussen en bacteriën:

Virussen: bijv. entero- en herpesvirussen

Bacteriën:

Listeria monocytogeneses (komt o.a. voor in niet-gepasteuriseerd voedsel),

Escherichia coli (leeft in maag/darm kanaal)

Groep B streptokokken (GBS).

Eén op de vijf volwassenen is drager van GBS, deze bacterie veroorzaakt o.a. blaasontstekingen.

GBS is de meestvoorkomende veroorzaker, jaarlijks worden hierdoor ± 250 baby's getroffen.

BESMETTING EN ZIEK WORDEN

De ziekten kennen twee verschijningsvormen:

1. de baby wordt tijdens of binnen een week na de geboorte ziek (early onset) via besmetting door de moeder. In sommige gevallen kan besmetting ook voor de geboorte in de baarmoeder voorkomen.

2. de baby wordt later ziek, een week tot enkele maanden na de geboorte (late onset), door besmetting van buitenaf.

Bijvoorbeeld via de handen of via zoenen (wanneer iemand een herpesinfectie aan de mond heeft).

M.b.t. GBS zijn er risicofactoren die de kans op besmetting vergroten: vroeggeboorte, langdurig gebroken vliezen, maternale koorts tijdens baring, GBS-ziekte bij een eerder kind, blaasontsteking tijdens zwangerschap door GBS.

Wanneer bekend is dat een moeder GBS-draagster is, kan besloten worden vlak voor en tijdens de bevalling preventief antibiotica toe te dienen.

GBS kan worden aangetoond via een test. Dit wordt niet algemeen geadviseerd in Nederland omdat 1 op de vijf zwangeren GBS-draagster is en dit maar zelden gevolgen heeft.

SYMPTOMEN MENINGITIS/SEPSIS

Het ziekteverloop gaat vaak snel (uren). Het kind heeft een snelle, oppervlakkige en soms onregelmatige ademhaling. Het maakt een kreunend geluid, ziet grauw of bleek, voelt slap

aan en drinkt slecht of niet. De baby vertoont algehele malaise en lusteloosheid. Vaak is er sprake van koorts, soms ondertemperatuur.

Naarmate het ziektebeeld vordert, komen symptomen als apathie/moeilijk wakker te krijgen; spugen; geprikkelde reactie op aanraking; luierpijn (pijn bij het optillen van de beentjes bij het verschonen van de luier); slecht tegen licht/geluid kunnen; gezwollen fontanel; stuipen (insulten); wegdraaien van de ogen; overstrekken; moeder(vader)gevoel of "niet pluis gevoel".

Bij oudere patiënten is nekstijfheid een bekend symptoom bij hersenvliesontsteking. Bij jonge baby's ontbreekt dit meestal.

Het is belangrijk dat een arts de baby zo snel mogelijk ziet om een diagnose te kunnen stellen. Soms is het moeilijk om de assistente of de arts te overtuigen. Laat u niet telefonisch afwimpelen, maar sta erop dat een arts uw kind persoonlijk ziet. Overigens dient een arts een baby met koorts of plotselinge ondertemperatuur altijd te zien.

BEHANDELING VAN DE ZIEKTEN

Baby's met neonatale meningitis/sepsis zijn ernstig ziek en worden meestal op een Intensive Care unit behandeld. Bacteriële meningitis wordt behandeld met antibiotica. Virale meningitis of viremie (bloedvergiftiging door een virus) is niet te behandelen, tenzij het herpesvirus verwekker is, dan wordt er acyclovir gegeven.

Sommige patiënten zijn na een week voldoende hersteld om naar huis te gaan, anderen moeten langere tijd in het ziekenhuis doorbrengen.

GEVOLGEN

Het geschatte sterftepercentage ligt rond de 10%. Daarnaast houdt ongeveer 30% restverschijnselen. Deze restverschijnselen zijn al dan niet tijdelijk en zeer uiteenlopend.

Veelvoorkomend zijn gehoorbeschadigingen, variërend van licht gehoorverlies tot volledige doofheid. Het is dan ook belangrijk dat baby's die meningitis hebben gehad een gehoortest krijgen. Een aantal kinderen zal epilepsie krijgen of hydrocephalus (waterhoofd).

In enkele gevallen kan sprake zijn van neurologische schade waardoor het kind bijvoorbeeld achterblijft in ontwikkeling. Dit kan variëren van lichte tot zware achterstand. Ook de motoriek kan aangedaan worden. Klachten m.b.t. ogen, spasme, en verminderde spierspanning kunnen voorkomen.

LANGE TERMIJN

Sommige baby's lijken zich de eerste jaren normaal te ontwikkelen, maar blijken op school problemen te krijgen met leren, concentratie, agressief gedrag en/of sociale contacten. Dit kan natuurlijk in het kind zelf zitten, het kan ook een gevolg zijn van de meningitis. In beide gevallen is het verstandig om tijdig professionele hulp te zoeken.

MEER INFORMATIE?

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Meningitis Stichting.

Neonatale meningitis

in het kort

2006

Informatie van de
Nederlandse Meningitis Stichting

Voor nadere informatie:

Tel.: 035-5880072 (bij spoed dag en nacht bereikbaar)

Fax: 035-5336415

E-mail: info@meningitis-stichting.nl

Website: www.meningitis-stichting.nl